

בס"ד. יום ב' דחג הסוכות, ה'תשכ"ח

(הנחה בלתי מוגה)

העושה סוכתו תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית¹. הנה משמעות הלשון הוא שהדין דעשאה בתוך הבית הוא בפשיטות כ"כ עד שאינו צריך לפרשו, והחידוש הוא רק בנוגע להעושה סוכתו תחת האילן, שהוא כאילו עשאה בתוך הבית. וצריך להבין², הרי הלימוד על זה הוא מזה שבסכת (חסר) כתיב, ולא בסוכה שתחת האילן ולא בסוכה שתחת הבית³, היינו, ששניהם מחד קרא נפקו להו, וא"כ, מהו הטעם שהדין דעשאה בתוך הבית הוא בפשיטות יותר עד שאין צריך לפרשו, וצריך להשמיענו רק הדין דהעושה סוכתו תחת האילן. אך הענין הוא, דהנה איתא במדרש⁴ אמר לו הקב"ה לאברהם אבינו, אמרת והשענו תחת העץ⁵, חייך שאני פורע לבניך במדבר ובישוב ולעתיד לבוא, במדבר, שנאמר⁶ פרש ענן למסך, בישוב, שנאמר⁷ בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, לעתיד לבוא, שנאמר⁸ וסוכה תהי' לצל יומם. וכיון שמצות סוכה היא לפי שאמר אברהם והשענו תחת העץ, הי' ראוי שגם הסוכה תהי' תחת האילן, בדוגמת הסוכה שעשה אברהם למלאכים. ויש להוסיף בזה, ע"פ מ"ש הרב המגיד⁹ בפירוש והשענו תחת העץ, שעץ זה הוא מ"ש¹⁰ ועץ החיים בתוך הגן, בתוכיות ופנימיות הג"ן פרשיות שבתורה, והיינו, שזהו"ע פנימיות התורה, שיש בה מעלה על גליא דתורה, דלית תמן לא קושיא ולא מחלוקת כו' (כמ"ש ברע"מ¹¹ ונתבאר באגה"ק¹²), וכידוע שגליא דתורה נתלבשה בדברים גשמיים¹³ שהם מוגבלים בו' קצוות, משא"כ פנימיות התורה היא למעלה מהגבלה דו' קצוות, והו"ע

(7) אמור כג, מב.	(1) סוכה ט, ריש ע"ב (במשנה).
(8) ישעי' ד, ו.	(2) בהבא לקמן — ראה מאמרי חג
(9) אור תורה ר"פ וירא (ח, א) — הובא	הסוכות תרל"ג (סה"מ תרל"ב ח"ב ע' תקפא
בסה"מ תרל"ב ע' תקפה. וש"ג.	ואילן. וראה בהנסמן שם). ד"ה זה תרל"ה
(10) בראשית ב, ט.	(סה"מ תרל"ד ס"ע שלט ואילן).
(11) ח"ג קנד, ב.	(3) סוכה שם (בברייתא).
(12) סכ"ו.	(4) קה"ר פי"א, א.
(13) ראה קונטרס עץ החיים פי"א בביאור	(5) וירא יח, ד.
רע"מ ואגה"ק הנ"ל.	(6) תהלים קה, לט.

עלמא דחירות, שענינו בספירות הוא ספירת הבינה¹⁴, בחי' סוכ"ע. והרי גם ענין הסוכה הוא המקיף דבינה¹⁵. ומשום זה הי' ראוי שהסוכה תהי' תחת העץ דוקא¹⁶. ולכן קמ"ל שהעושה סוכתו תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית, וכשם שסוכה שבתוך הבית אי אפשר להכשיר מסוכת המלאכים, כך גם סוכה שתחת האילן פסולה. אך עדיין צריך להבין, מהו הטעם שהעושה סוכתו תחת האילן פסולה, דלכאורה, ע"פ האמור לעיל שענין הסוכה קשור עם מ"ש והשענו תחת העץ, היתה הסוכה צריכה להיות תחת העץ דוקא.

(ב) ולהבין זה יש להקדים תחילה ענין מצות סוכה שנמשכת מעבודת התשובה דיוהכ"פ, שהרי עיקר ענין הסוכה הוא הסכך, דסוכה ע"ש סככה נקראת¹⁷, ופרטי דיני סוכה רובם הם בנוגע להסכך, וידוע¹⁸ שסכך הסוכה נמשך מענן הקטורת דיום הכיפורים בקדש הקדשים, שהי' צריך להיות באופן שיתמלא כל הבית כולו עשן¹⁹, ומעשן זה נמשך סכך הסוכה.

(ג) וכי אור הענין²⁰, דהנה כתיב²¹ שחורה אני ונאווה בנות ירושלים כאהלי קדר כיריעות שלמה, ואיתא במדרש²² שחורה אני בחורב שנאמר²³ יעשו עגל בחורב, ונאווה אני בחורב שנאמר²⁴ כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע וכו', שחורה אני כל ימות השבוע ונאווה אני בשבת, שחורה אני כל ימות השנה ונאווה אני ביום הכיפורים. וצריך להבין, מי הם בנות ירושלים, ומי היא האומרת לבנות ירושלים שחורה אני ונאווה. והענין בזה²⁵, דהנה אנו אומרים נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה אתה יצרתה ואתה נפחתה בי²⁶, ולכאורה אינו מובן, איך שייך לומר

(14) ראה זח"ב קפג, א. לקו"ת דרושים	(19) משנה יומא נב, ב.
לר"ה נז, ג.	(20) בהבא לקמן — ראה גם ד"ה חסידים
(15) מאורי אור ס, טו. וש"נ. לקו"ש חכ"ט	ואנשי מעשה תשי"ט פ"ב ואילך (תו"מ חכ"ד
ע' 211.	ע' 54 ואילך).
(16) ראה גם רד"ה זה תרד"ע (המשך	(21) שה"ש א, ה.
תער"ב ח"א ע' תיג).	(22) שהש"ר עה"פ. וראה גם שמו"ר
(17) ראה רש"י סוכה יב, א — ד"ה	פכ"ד, יו"ד.
כשרין. שם ב, א — ד"ה ושחמתה. שו"ע	(23) תהלים קו, יט.
אדה"ז או"ח סתרל"ח ס"א.	(24) משפטים כד, ז.
(18) ראה עטרת ראש שער יום הכיפורים	(25) ראה לקו"ת שה"ש ד"ה שחורה אני
לו, סע"א ואילך. אוה"ת סוכות ע' א'תשכב	ונאווה (ו, ג ואילך. ז, ב ואילך).
ואילך. המשך וככה תרל"ז פפ"ד. סה"מ תרנ"ז	(26) ברכת "אלקי נשמה" (ברכות ס, ב).
ע' קסב ואילך.	

נשמה כו' טהורה היא קודם שאתה בראתה, הרי ענין הבריאה הוא יש מאין, כידוע²⁷ שאין בלשון הקודש בהוצאת היש מאין אלא לשון ברא, וא"כ, איך שייך לומר טהורה היא קודם שנבראת. אך הענין הוא שטהורה היא קאי על הנשמה כפי שהיא בעולם האצילות, ששם היא בתכלית הביטול שאינה שייכת למציאות כלל, ואח"כ אתה בראתה, שנתחדש אצלה ענין המציאות, שזהו שנאמר לשון בריאה, שהו"ע יש מאין, ואח"כ אתה יצרתה, ועד שאתה נפחתה בי, שבאה לעולם העשי' ומתלבשת בגוף. והנה, כאשר הנשמה נמצאת למטה, אומרת היא להנשמות שבעולם האצילות — שנקראות בנות ירושלים, להיותן בשלימות היראה²⁸ — שחורה אני ונאווה, היינו, שחורה אני מצד הירידה למטה, שהיא ירידה גדולה ביותר, מאיגרא רמה לבירא עמיקתא²⁹, שהרי בהיותה למטה נמצאת היא במעמד ומצב שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא³⁰, כב' הפירושים בענין החטא, חטא כפשוטו, או חטא מלשון חסרון, כפירוש רש"י על הפסוק³¹ והייתי אני ובני שלמה חטאים, חסרים³², ועכ"פ החסרון שבעצם הירידה למטה שנעשית בבחי' יש ומציאות, וכמ"ש רבינו הזקן בתניא³³ שנשמת האדם אפילו הוא צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה בתענוגים, אעפ"כ אינה בטילה במציאות לגמרי כו', ולכן לא יגיע למעלות דביקותו בה' בדחילו ורחימו בטרם ירידתו לעוה"ז החומרי, לא מינה ולא מקצתה כו' שהגוף אינו יכול לסבול כו'. אמנם, אף ששחורה אני, מ"מ, ונאווה, כיון שהירידה היא צורך עלי' כו'. ועלי' זו נעשית ע"י עבודת התשובה, בב' האופנים שבתשובה, הן תשובה כפשוטה על חטא ועון כפשוטו, והן תשובה באופן דהרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה³⁴.

ועוד ענין בפירוש שחורה אני, שקאי על העבודה למטה שהיא בבחי' שחרות. והיינו, דכיון שהעבודה צריכה להיות באופן דמיני' ובי' אבא לשדי' ב"י נרגא³⁵, לכן בהיות הנשמה למטה במעמד ומצב דשחורה אני, צריכה להיות גם עבודתה בבחי' שחרות. והענין בזה, כפי שמבאר רבינו הזקן בלקו"ת³⁶ שזהו מ"ש³⁷ שחורות כעורב, שהשערות השחורות הן הלכות שנמשכו ונתפשטו במצוות לא תעשה (שאין האור בא בבחינת

(27) רמב"ן ר"פ בראשית.

(28) לקו"ת שם ו, ג.

(29) לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.

(30) קהלת ז, כ.

(31) מלכים"א א, כא.

(32) שה"ש ו, ד ואילך.

(33) פל"ה (מד, סע"א ואילך). פל"ז (מח, סע"א ואילך).

(34) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ האזינו.

(35) סנהדרין לט, ב. וראה תניא רפ"א.

(36) מלכים"א א, כא.

(37) שה"ש ה, יא.

(38) לקו"ת מטות פב, א. נצבים נא, א.

גילוי רצונו בקום ועשה, רק בבחינת לא³⁸), שענינם הוא להפריד הרע מן הטוב ולדחותו מן הקדושה, ועז"נ שחורות כעורב, פי' כשם שעורב הוא אכזרי (כדאיתא בגמרא³⁹), כך יש בשערות הללו בחי' אכזריות, שהרי גם בדבר האסור ופסול כו' נמשך ניצוץ וחיות אלקי כו', ועכ"ז לא יעלה הניצוץ אלקי שבו להתכלל באורו וקדושתו ית' רק נדחה לחוץ, והרי זה כמו אכזריות על הניצוץ אלקי שבו. וכמו"כ צריך האדם להתנהג בנפשו במדת אכזריות להיות סור מרע, שהרי מצד עצמו רוצה כו' אלא שכופה את עצמו, כמארז"ל⁴⁰ אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי, ונוסף לזה צריך לכפות את עצמו בכמה גדרים וסייגים ודקדוקי סופרים ולהיות קדש עצמך במותר לך⁴¹, שכל זה הו"ע של אכזריות, שחורות כעורב. ועוד זאת, שישנו ענין האכזריות גם בנוגע למצוות עשה, וכמו במצות הצדקה, שהיא גדולה מכל המצוות⁴² ושקולה כנגד כל המצוות⁴³, וכל המצוות הם בקו הימין שכללותו הו"ע צדקה וגמ"ח, שיש בה גם ענין השחרות והאכזריות, כמ"ש באברהם כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט⁴⁴, ומבאר רבינו הזקן⁴⁵ שהצדקה היא ע"י הקדמת המשפט, דהיינו, המשפט שעושה האדם בנפשו על מותרות חיי גופו נגד הצדקה, ששופט את עצמו כמה מגיע לעצמו והשאר נותן לצדקה, והרי מה ששופט את עצמו ומונע מעצמו עניני מותרות הגוף הו"ע של אכזריות. וכמו"כ ישנו ענין השחרות והאכזריות בנוגע לתפלה ולימוד התורה, דהנה, כאשר האדם אוכל ושותה ואח"כ לומד ומתפלל בכח האכילה ההיא, אזי מעלה לקדושה את הניצוץ האלקי שבמאכל, אבל כאשר כופה את עצמו ואינו אוכל, אזי לא מתברר הניצוץ ע"י התורה והתפלה, וא"כ, הרי זה ענין של אכזריות על הניצוץ שבמאכל. וזהו שחורה אני ונאווה, שאע"פ שבירידתה למטה נעשית הנשמה בבחי' שחרות, מ"מ, ע"י עבודתה למטה באופן של שחרות, שחורות כעורב, שהו"ע האכזריות שבמצוות לא תעשה וגם במצוות עשה כנ"ל, אזי נעשית העלי' להיות בבחינת נאווה.

ד) **והנה** כל זה הוא כאשר העבודה היא בסדר מסודר, מדרגא לדרגא, שכללותה הו"ע עבודת הצדיקים, שאז מספיק הענין דנאווה

38) לקו"ת שם יו"ד, ג.
 39) עירובין כב, א.
 40) תו"כ ופרש"י קדושים כ, כו.
 41) יבמות כ, א. ספרי ופרש"י פ' ראה יד,
 42) תניא אגה"ק ס"ג.
 43) ב"ב ט, א. ירושלמי פאה פ"א ה"א.
 44) וירא יח, יט.
 45) תו"א בשלח סג, ב. סה"מ תרפ"ט ע'
 90. וש"נ.
 כא. וראה תניא ספכ"ז. פ"ל ולט. א.)

אני בחורב, כשאמרו ישראל נעשה ונשמע, כמארז"ל⁴⁶ ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן (וענין זה פעל גם כאשר חזרה זוהמתן בחטא העגל⁴⁷, שלא חזרה כמו שהיתה בתחילה ח"ו⁴⁸). אמנם, מי שחטא ופגם ועבר את הדרך, אזי צריך להיות אצלו הענין דעבודת התשובה, ועז"נ נאווה אני ביוהכ"פ¹²³⁴⁵⁶⁷. דהנה, אע"פ שממאמר המדרש שחורה אני בחורב ונאווה אני בחורב, משמע, שהענין דנאווה אני ישנו תדיר, ובפרט ביום השבת, כהמשך מאמר המדרש שחורה אני כל ימות השבוע ונאווה אני בשבת, וכידוע שגם ענין השבת הו"ע התשובה, דשבת אותיות תשב⁴⁹, ולכן יש בשבת ג' דרגות⁵⁰, מעלי שבתא, יומא דשבתא ורעוא דרעוין⁵¹, שהם כנגד ג' הדרגות שבתשובה⁵², אעפ"כ, עיקר הענין דנאווה אני שע"י עבודת התשובה הוא ביוהכ"פ, כפי שמסיים במדרש שחורה אני כל ימות השנה ונאווה אני ביום הכיפורים. ואע"פ שגם ביום השבת ישנו מעין הענין דיוהכ"פ, וכמבואר בהמשך תרס"ו⁵³ שסעודה שלישית דשבת שנאמר בה⁵⁴ היום לא גו', היא מעין יוהכ"פ שאסור באכילה ושתי', ונקרא שבת שבתוין⁵⁵, להיותו מעין יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים⁵⁶, שזוהי המדריגה דעוה"ב שאין בו לא אכילה ולא שתי'⁵⁷, מ"מ, עיקר הענין הוא ביוהכ"פ ולא בשבת.

והענין בזה, דהנה, יוהכ"פ נקרא אחת בשנה⁵⁸, והו"ע בחי' היחידה, שנקראת אחת⁵⁹, כפי שהוא בענין הזמן (שנה). ועבודת יוהכ"פ היא בכהן גדול, עליו נאמר⁶⁰ ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים, והיינו, שנוסף על הקדושה דכהנים בכלל, כמ"ש⁶¹ קדושים יהיו גו' והיו קדש, שגדלה מעלתם על כללות שבט לוי שהובדל מדרכי העולם לעבוד את ה' לשרתו כו'⁶², וכידוע⁶³ ששבט לוי הו"ע הטהרה בלבד, ובכהנים ישנו גם

(46) שבת קמו, רע"א.	(55) אחרי טז, לא.
(47) זהר ח"א נב, ב. ח"ב קצג, ב.	(56) תמיד בסופה.
(48) נצוצי אורות לזח"ג יד, ב.	(57) ברכות יז, א.
(49) תורת נתן למהר"ן שפירא [צפת, תרמ"ה; ירושלים, תשל"א (נב, סע"א)] בסופו. תניא אגה"ת ספ"י.	(58) תצוה ל, י. אחרי שם, לד.
(50) ראה לקו"ת שה"ש כד, ב. ד"ה את שבתותי עטר"ת, הי"ש"ת. ועוד.	(59) תוד"ה עד אחת — מנחות יח, א.
(51) ראה גם המשך תרס"ו בסופו (ע' תקמג ואילך).	(60) דברי הימים"א כג, יג. וראה לקו"ש ח"י"ז ע' 36 הערה 23.
(52) ראה לקו"ת בלק עג, ריש ע"ב ואילך.	(61) אמור כא, ו.
(53) ע' תקמב.	(62) רמב"ם סוף הל' שמיטה ויובל.
(54) בשלח טז, כה.	(63) ראה זח"ג קעו, ב. ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי סט, ג ואילך. ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' שכו ואילך. ח"ב ע' תתקד ואילך. ובכ"מ.

ענין הקדושה, הנה נוסף לזה יש מעלה יתירה בכה"ג שהוא בבחי' קדש קדשים, והו"ע בחי' אחת (יחידה) שבנפש כפי שהיא בכללות עם ישראל. וביוהכ"פ הי' הכה"ג עובד עבודתו בבית קדש הקדשים, לפניו מן הפרוכת (ובבית שני, לפניו משתי הפרוכות שהיו משני צידי האמה טרקסין⁶⁴) המפסקת בין הקדש ובין קדש הקדשים, שזהו"ע בחי' אחת (יחידה) כפי שהיא בענין העולם. ונמצא, שבעבודת הכה"ג ביוהכ"פ בקדה"ק הי' הצירוף דבחי' אחת (יחידה) כפי שהם בעולם שנה ונפש. ועוד זאת, שעבודת הכה"ג ביוהכ"פ בקדה"ק היתה בבגדי בד⁶⁵, ואיתא בגמרא⁶⁶ שבד היינו דבר העולה מן הקרקע בד בבד, ופרש"י קנה יחידי מכל גרעין, והיינו, שגם בד הו"ע האחדות⁶⁷. וכל זה הי' בשביל העבודה המיוחדת דיוהכ"פ שהיא עבודת הקטורת, שהיתה נעלית יותר מהקטורת דכל השנה כולה⁶⁸, להיותה בבחי' דקה מן הדקה⁶⁹.

(ה) **וממשיך** בכתוב כאהלי קדר כיריעות שלמה, היינו, שכשם שמבחי' שחורה אני נעשה ונאוה, כמו"כ מאהלי קדר (שהם כעורים מבחוץ ונאים מבפנים⁷⁰) נעשה יריעות שלמה, שהו"ע המקיפים שמתגלים בחג הסוכות בסכך הסוכה שנמשך מענן הקטורת דיוהכ"פ, ועז"נ⁷¹ ופרוש עלינו סוכת שלומך, וזהו"ע יריעות שלמה, יריעות הם המקיפים, ושלמה הוא מלך שהשלום שלו⁷², וכמ"ש⁷³ צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו גו', ביום חתונתו זה מתן תורה, יוהכ"פ שניתנו בו לוחות אחרונות⁷⁴, והיינו, שע"י עבודת התשובה דיוהכ"פ, שהו"ע ונאוה אני ביוהכ"פ (יום חתונתו), מתגלה הענין דהמלך שלמה, מלך שהשלום שלו, שעל ידו נעשה שלום בפמליא של מעלה ושלום בפמליא של מטה⁷⁵, והו"ע גילוי עצמות א"ס, שמצד זה אין שייך לומר שיש שני דברים שצריך לעשות שלום ביניהם⁷⁶, כי, לית שמאלא בהאי עתיקא⁷⁷.

(64) ראה רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ד ה"ב.	(71) בתפלת ערבית.
(65) אחרי טז, ד.	(72) ראה שמו"ר פנ"ב, ה. שהש"ר פ"ג,
(66) זבחים יח, ב.	יא (א).
(67) ראה לקו"ת אחרי כח, סע"ב ואילך.	(73) שה"ש ג, יא.
עטרת ראש שער יוה"כ פ"ב (כט, א ואילך).	(74) תענית כו, ב (במשנה) ובפרש"י.
(68) ראה המשך תער"ב ח"א ע' תמח.	(75) ראה סנהדרין צט, ב.
אגרות-קודש ח"ב ס"ע רצד ואילך.	(76) ראה לקו"ת שה"ש יא, א.
(69) משנה יומא מג, ב.	(77) זח"ג (אד"ר) קבט, א. ועד"ז שם
(70) שמו"ר שבעה ערה 22. וראה גם שהש"ר	רפט, א. וראה תו"א יתרו עב, ג.

(ו) **ועפ"ז** יובן הענין דהעושה סוכתו תחת האילן כו'. דהנה, אע"פ שסוכה שתחת האילן היא כמו סוכת המלאכים, והשענו תחת העץ, שהוא בחי' עץ החיים, עלמא דחירות, ספירת הבינה, בחי' סוכ"ע, מ"מ, גם בחי' זו נקראת בשם סוכב כל עלמין, היינו, שיש לה שייכות לעולמות. וגם ע"פ משנת"ל שהעץ הוא עץ החיים שבתוך הגן, בתוכיות ופנימיות הג"ן פרשיות שבתורה, הרי חלוקת התורה לג"ן פרשיות קשורה עם התחלקות הזמן, פרשה אחת לכל שבוע, שזה מורה על השייכות לעולמות. אמנם, הסוכה שנעשית מענן הקטורת דיוהכ"פ היא למעלה מזה, כיון שקשורה עם עבודת התשובה, שלמעלה מעץ החיים שהו"ע התורה. ואע"פ שמצות סוכה היא בשכר שאמר אברהם והשענו תחת העץ, הרי שכר המצוה הוא למעלה מהמצוה עצמה, ולכן מצות סוכה היא למעלה מהענין דהשענו תחת העץ⁷⁸. ועוד ענין בזה, שמ"ש והשענו תחת העץ הי' קודם מ"ת, ואילו מצות סוכה היא לאחרי מ"ת, שאז ניתוסף העילוי דגדול⁷⁹ המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה⁸⁰.

(79) קידושין לא, א.

(80) חסר סיום המאמר (המו"ל).

(78) ראה גם סד"ה זה תרד"ע (המשך

תער"ב שם ע' תכא).